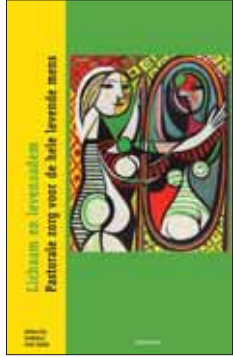

WOORD, KLANK & BEELD

BOEK PASTORAAL

Lichaam en pastoraat
Goedele Van Edom

Het mensbeeld uit het Bijbelboek Genesis staat in contrast met de huidige beleving van het lichaam. Het geldende schoonheidsideaal en de overwaardering van het volmaakte lichaam maken vandaag mensen ziek. In deze bundel gaan theologen en pastores (vooral uit de gezondheidszorg) op zoek naar een bevrijdende lichaamsvisie. De overwaardering van het volmaakte lichaam leidt immers tot onderwaardering van het beperkte lichaam, van de zieke, de gehandicapte, de psychisch zieke mens. De verschillende bijdragen belichten zeer verscheiden invalshoeken. Wij onthielden de bijdrage van Marcel Broesterhuizen waarin wordt afgetast hoe we handicap kunnen verzoenen met het idee dat de mens is geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. De traditionele theologie plaatst

handicap dan gelijk aan het geschonden beeld. Was de mens immers niet door God bedoeld zonder handicap? Maar dat gaat voorbij aan de ervaring van mensen met een handicap zelf, die zich in hun eigenheid gerespecteerd willen zien.

Het christelijke geloofverhaal biedt daarop een antwoord, want het lichaam van de verrezen Heer is nog altijd hetzelfde gefolterde en doorboorde van de man aan het kruis. „De verrezen Christus is een gehandicapte God”, citeert Broesterhuizen. „Het feit dat het verrezen lichaam een geschonden lichaam is, geeft niet alleen aan dat de Godmens onrecht en de beperktheid van het menselijke bestaan aan den lijve ervaren heeft, maar betekent automatisch ook een herdefiniëring van lichamelijke volmaaktheid.”

Pastoraal in verschillende situaties (ziekenhuis, bejaardenzorg, psychiatrie) moet aldus rekening houden met het erkennen en het aanwezig zijn. Nochtans, zo leren we ook, is de lichamelijke aanwezigheid in de pastorale context steeds een delicaat gegeven, waarbij grenzen nooit mogen worden overschreden. Interessante lectuur voor allen die werken met kwetsbare groepen. (EDS)

Goedele Van Edom (redactie), *Lichaam en levensadem. Pastorale zorg voor de hele levende mens*, Halewijn, Antwerpen, 2010, 205 blz., 24,50 euro, ISBN 978 90 8528 154 2. Maakt u het zichzelf makkelijk met de bestelgegevens op bladzijde 15 in dit nummer.

BOEK PATRIMONIUM

Madonna's in Antwerpen
Voor Kruis en beeld

De vereniging Voor Kruis en Beeld, die ijvert voor het bewaren van het patrimonium aan religieuze gevelbeelden in de Antwerpse binnenstad, viert haar 75ste verjaardag met de publicatie van het boek *Madonna en heiligenbeelden in de Antwerpse binnenstad*. Het biedt een volledig vernieuwde inventaris van de Mariabeelden en voorstellingen van andere heiligen in het Antwerpse straatbeeld. Gerangschikt op straatnaam, telkens met een kleurenfoto, met vermelding van de iconografische gegevens, de officiële benaming evenals de volkse benaming, indien mogelijk de naam van de kunstenaar, de datering en het materiaal. Ook de beeldenprogramma's van de monumentale kerken en van het begijnhof wor-

den vermeld. Het maakt van dit boek een handig naslagwerk. Van de zowat zeshonderd maria- en heiligenbeelden die het Antwerpse straatbeeld sierden op het einde van de achttiende eeuw verdwenen de meeste helaas door vandalisme, diefstal en ouderdom, maar vooral door het slopen van gebouwen. Vanaf 1936 kwam er een kentering, waardoor een 230-tal beelden konden worden gered. Daarvan zijn er vandaag zo'n 75 beschermd als monument. De vereniging Voor Kruis en Beeld houdt toezicht op zowat 150 beelden. Ze zorgt zelf voor het kleine onderhoud. Voor grote ingrepen doet ze een beroep op specialisten. Als erkenning voor haar inzet en restauratiecampagnes sleepte ze al de Henry Ford Conservation Awards zowel als de prijs Europa Nostra in de wacht. Om de kennis over dit patrimonium door te geven, organiseert Voor Kruis en Beeld ook gegidste madonnawandelingen door de stad. De opbrengst gaat integraal naar de restauratie van de beelden. (IVH)

Madonna- en heiligenbeelden in de Antwerpse binnenstad, Voor Kruis en Beeld vzw/BAI, Antwerpen, 2010, 272 blz., 19,50 euro. Verkrijgbaar in de boekhandel of via het secretariaat Voor Kruis en Beeld, Vremdesesteeweg 92, 2530 Boechout, 03 455 58 44, iha@scarlet.be.

CD KLASSIEK

Fluïtmuziek
Georg Friedrich Händel

Het valt niet mee om uit te visen hoe veel fluitsonates Georg Friedrich Händel precies heeft geschreven. Volgens de mode van toen gebruikten componisten hun materiaal voor allerlei bezettingen en recycleer-

den ze 'goede vondsten' in andere werken. Zoals vandaag waren er ook toen al 'piraatedities': sommige uitgeverij publiceerden werken zonder toelating van de componist of plaatsten verkeerde namen bovenaan de partituur. We gaan ervan uit dat Jan De Winne en zijn Italiaanse collega's hun werk goed hebben gedaan. Deze sonates voor fluit en basso continuo klinken alvast heerlijk en overtuigend. In het boekje accentueert De Winne het Italiaanse karakter van deze sonates, vooral wegens Händels jarenlange verblijf in Rome, waar de Duitse componist in dienst was van kardinaal Ottoboni.

De fluitsonates hebben de vorm van een *sonata da chiesa*, met een overduidelijke afwisseling van traag, snel, traag en een snel en dansend slot. Dit gevierendeelde tempo kon zowel de jaargetijden als de vier gemoedstoestanden

(melancholisch, choleric, flegmatisch en sanguin) aanduiden. Al moet men deze indelingen best wel met een flinke korrel zout nemen.

De vertolking klinkt ontzettend aardig en Jan De Winne was blijkens deze opname bijzonder op dreef. Puntgaaf en tegelijk hoogst elegant. (JC)

Georg Friedrich Handel, *Sonatas for Flute*, door Jan de Winne (traverso), Lorenzo Ghiemi (clavecimbel) en Marco Testori (barokcello), Evil Penguin Records Classic (distributie Codaex), 2010 EPRC 006, 21,15 euro.

CD KLASSIEK

Werken voor piano
Wilhelm Stenhammar

De thans weinig bekende Wilhelm Stenhammar (1871-1927) was een van de beste pianis-

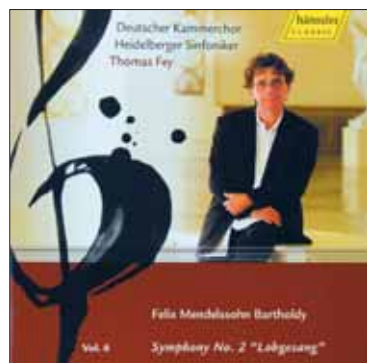
ten van Zweden en ook de dirigent van het Gothenburg Symphony Orchestra. Dat op zich maakt zijn pianomuziek interessant, want hier is uiteraard een toondichter aan het werk die dit nobele instrument prachtig kan laten klinken.

Late zomernachten (Semsommarnätter opus 33) is in Scandinavië bijzonder geliefd. Martin Sturfält speelt het gewoon schitterend, vingervlug, met prachtige toetsen en veel subtiliteit. De vroege, enigszins Schumannachtige pianosonate in g minor uit 1890, een jeugdwerk eigenlijk, is door Sturfält werkelijk van onder het stof gehaald. Het is een diepro-mantisch werk waarin de toondichter allerlei gevoelens vertolkt: duister en warm, zoals het een jeugdige romanticus behaagt.

En dan hebben we nog niets gezegd van Stenhammars drie fantasieën opus 11 of van de bijzondere pianosonate in A flat major opus 12. Een compositie die zijn inspiratie haalt bij Beethoven, maar dan wel op z'n Zweeds. Een mooie kennismaking. (JC)

Wilhelm Stenhammar, *Piano Music*, door Martin Sturfält (piano), hypérion (distributie Laval), CDA67689, 20,45 euro.

CD KLASSIEK

Lobgesang
Felix Mendelssohn

De Duitse dirigent Thomas Fey is na zijn grote Haydn-reeks met de Heidelberger Sinfoniker ook al flink gevorderd met de opname van alle symfonieën van Felix Mendelssohn Bartholdy (1809-1847), de meest klassieke onder de negentiende-eeuwse romantici. Mendelssohn dacht en schreef klassiek wat betreft evenwicht en klasse, maar zijn muziek blijft nooit oppervlakkig of louter formalistisch. Tegelijk was hij inzake gevoel gekenmerkt door een diep romantisme, maar dat nooit uitdeinde in ongebreideld gedweep. Traditie en creativiteit in dynamische spanning samengehouden, dat is zowat het artis-

tieke credo van deze grote componist.

Thomas Fey tracht die dubbelheid de hele tijd goed op te volgen. Dat leidt hem en zijn orkest tot een hele verfrissende aanpak en lichtvoetigheid van een repertoire dat vaak tenondergaat aan stroperigheid.

Je voelt het meteen bij de eerste beluistering: vloeiende tempi, fijne en gedetailleerde frasering, perfecte balans tussen de vocale solisten en de kracht van Der Deutsche Kammerchor. Daardoor krijgt de verstikkende sentimentaliteit waarmee uitvoerders Mendelssohncomposities vaak opzadelen bij Fey geen kans. Als je bedenkt hoe deze componist Bachs muziek vereerde en diens *Passionen* met het Leipziger Gewandhausorchester voor het eerst in honderd vijftig jaar weer programmeerde, dan kan zijn eigen muziek onmogelijk kneuterig zijn.

Lobgesang, de symfonie nummer 2, schreef de componist in 1840 in het kader van de herdenking van de vierhonderdste verjaardag van Gutenberg, de 'uitvinder van de boekdrukkunst'. Het lijkt wel een feestcantate naar het voorbeeld van Bach. Eerst wordt instrumentaal aan sfeerschepping gedaan met een heuse *sinfonia* in drie delen, waarna een uitgebreid vocaal gedeelte volgt waarin de

overwinning van het licht over de duisternis wordt gevierd.

Mendelssohn, een vrome lutheraan, dacht daarbij niet aan de lichtsymboliek van de vrijmetselaars, maar aan het licht van Gods Woord dat zegeviert over de wereldse duisternis bij middel van de Bijbel (en die was juist door Gutenbergs uitvinding zo voo-rspoedig kunnen verspreid worden). Maar misschien had de man ook wel privé een reden om een lofgezing te kunnen aanheffen: in 1839 werd zijn dochter Marie geboren, het eerste van vijf kinderen. In elk geval is het slotduet van sopraan en tenor is van een verbluffende schoonheid. (JC)

Felix Mendelssohn-Bartholdy, *Symphony Number 2, Lobgesang*, door Eleonore Marguerre & Ulrika Strömsted (sopranen) en Markus Schäfer (tenor), het Deutscher Kammerchor en de Heidelberger Sinfoniker onder leiding van Thomas Fey, Haenssler classic (distributie codex), CD 98.577, 20 euro.